

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Фінансів

(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньо-професійною програмою **Фінанси, фінансовий менеджмент**
та страхування

(назва програми)

на тему: «Формування та управління фінансовими ресурсами комерційних
банків»

(назва теми)

Виконавець:

студентка 41 групи факультету ФБС
Расторгуєва Людмила Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шуліченко Тетяна Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ОСНОВ УПРАВЛІННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	5
1.1 Структура та економічний зміст фінансових ресурсів комерційних банків.....	5
1.2 Сутність та завдання фінансових ресурсів як об'єкту фінансового менеджменту.....	10
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ КБ "ПриватБанк".....	15
2.1 Загальна характеристика АТ КБ "ПриватБанк".....	15
2.2 Розвиток та формування власних активів АТ КБ "ПриватБанк".....	19
2.3 Розвиток та динаміка загальних активів та пасивів АТ КБ "ПриватБанк". Значення та вага активних та пасивних ресурсів у формуванні фінансових ресурсів банку.....	22
РОЗДІЛ 3. ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	37
3.1 Утворення та організація ресурсної бази комерційних банків у сучасних умовах.....	37
3.2 Стратегії подолання проблем та удосконалення структури і формування фінансових ресурсів.....	44
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	57

ВСТУП

У сучасному світі комерційні банки відіграють ключову роль у функціонуванні фінансової системи, забезпечуючи кредитування, залучення та управління фінансовими ресурсами. Формування та ефективне управління цими ресурсами стає стратегічно важливим завданням для забезпечення стабільності та прибутковості банківської діяльності.

Актуальність теми. Проблеми ресурсного забезпечення діяльності комерційних банків тісно пов'язані з економічними процесами та функціонуванням суб'єктів господарювання. Залежність між обсягом, складом ресурсів та досягнутими результатами діяльності банків визначає їхню конкурентоспроможність та стабільність у глобальному фінансовому середовищі.

Мета дослідження. Ця дипломна робота має на меті дослідити процеси формування та управління фінансовими ресурсами комерційних банків з урахуванням сучасних тенденцій та викликів фінансового ринку. Основними об'єктами дослідження є стратегії формування ліквідності, управління ризиками, оптимізація активно-пасивного управління, залучення фінансових ресурсів та використання сучасних технологій у процесах управління банківськими ресурсами.

У контексті глобалізації та посилення конкуренції на фінансовому ринку, важливо розглянути стратегічні підходи до оптимізації балансу між ризиками та доходами, враховуючи вплив змін у регулятивному середовищі та інноваційних технологій. Дослідження цих питань сприятиме розумінню сучасних викликів та можливостей для комерційних банків у сфері формування та управління фінансовими ресурсами.

Зазначена робота має на меті не лише теоретичний аналіз, а й практичне застосування отриманих знань для розробки рекомендацій щодо покращення процесів управління фінансовими ресурсами комерційних банків. Результати даного дослідження можуть стати корисною основою для прийняття стратегічних управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту банківських установ.

Щоб досягти поставленої мети, в роботі необхідно порушити наступні **завдання:**

- розглянути теоретичну сутність фінансових ресурсів банківських установ та способи їх формування;
- розглянути типи ресурсів банків;
- розглянути нормативну базу регулювання ресурсної бази банківських установ України;
- аналіз стану ресурсної бази банків України;
- проаналізовані ресурси та управління ними на прикладі АТ КБ "ПриватБанк";
- розглянути проблеми формування ресурсів комерційних банків та шляхи вдосконалення управлінням ресурсами банків.

Предметом дослідження є структура та управління ресурсами комерційних банків .

Об'єктом дослідження є діяльність комерційних банків на фінансових ринках щодо мобілізації ресурсів.

Методи дослідження, що були використані в даному дослідженні: у процесі роботи використовувалися такі методи досліджень як узагальнення, вибірка, системна оцінка, порівняння.

Обсяг та структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку джерел, що були використані. Загальний обсяг роботи – 60 сторінок, основний зміст викладений на – 53 сторінках. Робота містить: 6 таблиць, 8 діаграм, 3 рисунки; 41 використаних джерела.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ОСНОВ УПРАВЛІННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Структура та економічний зміст фінансових ресурсів комерційних банків

Фінансові ресурси комерційних банків мають певну структуру, тобто відношення власних коштів банку до пасивів. Важливо розуміти, що структура фінансових ресурсів банку визначається впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема узагальненістю чи спеціалізацією банку, його кредитною стратегією та тактикою, обсягом послуг, що надаються клієнтам, а також Звичайно, економічний статус країни робить країну динамічною. В умовах дефіциту фінансових ресурсів особливо важливо забезпечити оптимальне співвідношення власних, позикових і позикових коштів.[3]

В економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення сутності фінансових ресурсів. Деякі дослідники вважають, що фінансові ресурси банку та банківські ресурси є однаковими. Тому для розуміння терміну "фінансові ресурси банку" необхідно порівняти погляди відомих авторів за допомогою аналізу наукових джерел.

Більшість вчених вважають, що фінансові ресурси банку складаються з матеріальних коштів. Розбіжності між авторами полягають у визначенні джерел формування та напрямків використання цих ресурсів. Загалом, можна розглядати фінансові ресурси банку як грошові ресурси, що надходять з власних та запозичених джерел і використовуються у банківській діяльності. Фінансові ресурси банків формуються з різних джерел, проте вчені не мають єдиного погляду на класифікацію цих джерел.

Деякі вчені, зокрема Версаль Н.І. та Шевцова М.Ю., класифікують фінансові ресурси банку за джерелами формування. Згідно з цією класифікацією, фінансові ресурси можна поділити на дві категорії: стартові та створені в процесі діяльності банку.

Стартові ресурси - це ресурси, що перебувають у розпорядженні банку на початок його діяльності. До стартових ресурсів можна віднести статутний капітал та резервний капітал. Статутний капітал - це грошовий капітал, який банк має на початку своєї діяльності і який визначений у статуті банку. Резервний капітал - це частина прибутку банку, яка виділяється для формування фонду резерву.

Створені в процесі діяльності ресурси - це ресурси, що залучаються банком під час його діяльності. До цих ресурсів можна віднести залучені кошти (наприклад, депозити клієнтів) та нерозподілений прибуток, який накопичується в процесі діяльності банку.

Зазначена класифікація дає уявлення про те, якими джерелами формуються фінансові ресурси банку і як вони можуть бути використані у його діяльності. [38]

Деякі вчені, зокрема Землячов С.В., розподіляють ресурсну базу банку на постійну та тимчасову частини.

Постійна частина ресурсної бази включає ресурси, які постійно перебувають у розпорядженні банку і можуть бути вилучені лише при його ліквідації або реорганізації. Прикладом таких ресурсів є кошти статутного фонду, які є невід'ємною частиною банку і не можуть бути використані для поточних потреб.

Тимчасова частина ресурсної бази включає ресурси, які знаходяться у розпорядженні банку на певний термін. Це можуть бути залучені кошти від клієнтів або запозичені кошти, які банк використовує для своїх поточних потреб, але повинні бути повернуті в установленому порядку.

Такий підхід до розподілу ресурсної бази дозволяє краще контролювати фінансові ресурси банку та ефективно використовувати їх у діяльності. [15]

У більшості економічних джерел широко використовується класифікація фінансових ресурсів банку залежно від способу їх залучення. Згідно з цією класифікацією, фінансові ресурси поділяються на власні, позичені та залучені. Деякі прихильники цього підходу включають Присяжнюк О.П., Хаб'юк О., Вовканич А.І. та інших.

Однак ці класифікації розглядають джерела формування фінансових ресурсів лише за однією ознакою. Для отримання комплексного уявлення про формування фінансових ресурсів доцільно розробити інтегральну класифікацію джерел формування фінансових ресурсів банківських установ. На рисунку 1 наведено ілюстрацію такої розробленої класифікації банківських фінансових ресурсів.

Рис. 1.1. Класифікація фінансових ресурсів банків за джерелами формування

Джерело: складено автором.

Така класифікація фінансових ресурсів, зображена на рис. 1, дозволяє систематизувати різні джерела формування фінансових ресурсів банків та встановити причинно-наслідкові зв'язки у процесі їх формування. Це допомагає прийняти відповідні заходи для збільшення обсягів таких ресурсів.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що фінансові ресурси грають визначальну роль у діяльності банківських установ. Успішність банківської діяльності та розвиток банківської системи України в цілому залежать від стану цих ресурсів. Фінансові ресурси банку можна трактувати як грошові ресурси, що формуються за рахунок власних та запозичених джерел і використовуються у банківській діяльності.

Банківські ресурси класифікуються за терміном використання, джерелами формування та характером залучення. Запропонована класифікація охоплює різні джерела формування фінансових ресурсів банків і дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі їх формування, а також вжити заходи для збільшення їх обсягу.

Отримані результати мають наукову новизну, оскільки узагальнено концепції визначення поняття "фінансові ресурси банку" і запропоновано комплексну класифікацію джерел формування таких ресурсів.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що отримані результати можуть бути застосовані при розробці механізму залучення фінансових ресурсів банками України.

Структура фінансових ресурсів комерційного банку включає різні компоненти, які допомагають банку функціонувати та надавати фінансові послуги. Основні складові структури фінансових ресурсів банку включають:

- Залучені кошти: це грошові ресурси, які банк повертає від клієнтів у вигляді депозитів, вкладів, облігацій, кредитних ліній та інших фінансових інструментів.
- Власні кошти: капітал, який належить самому банку. Власні кошти включають акціонерний капітал, нерозподілену прибуток, резервний фонд та інші складові, що забезпечують фінансову стабільність.
- Кредитний портфель: сукупність кредитів, які банк надав клієнтам. Цей портфель може включати корпоративні кредити, кредити на житло, автокредити тощо.
- Фонди ліквідності: готівка та інші легко конвертовані активи, які банк утримує для забезпечення ліквідності та операційної спроможності.
- Інші фінансові активи: це може включати цінні папери (акції, облігації), фондовий портфель, нерухомість та інші інвестиційні активи.

- Зобов'язання перед клієнтами та іншими банками: банк має зобов'язання перед своїми клієнтами (депозити, кредити) та іншими банками (міжбанківські кредити).

Рис.1.2. Основні складові структури фінансових ресурсів банку
Джерело: складено автором.

Ця структура фінансових ресурсів дозволяє банку ефективно управляти своїми активами та зобов'язаннями, забезпечуючи стабільну та безпечну діяльність. Керування цими ресурсами є ключовим аспектом функціонування будь-якого комерційного банку.

Аналіз сучасних теоретичних підходів до вивчення структури фінансових ресурсів комерційного банку включає ряд ключових аспектів. Ось деякі з них:

1. Модель оптимальної структури капіталу: цей підхід вивчає оптимальний баланс між власним та залученим капіталом у банку для максимізації вартості компанії та мінімізації витрат капіталу.

2. Теорія фінансового левериджу: ця теорія досліджує вплив використання позикових коштів на фінансову структуру банку та його ризику. Вона допомагає визначити оптимальний рівень боргового навантаження.

3. Модель агентських витрат: цей підхід розглядає конфлікти між різними зацікавленими сторонами (акціонерами, кредиторами, управлінням) у банку та їх вплив на структуру фінансових ресурсів.

4. Теорія інформаційної симетрії: ця теорія досліджує вплив рівня доступності та якості інформації на процес формування структури фінансових ресурсів банку.

5. Теорія ризику та ліквідності: цей підхід досліджує, як банки оцінюють та управляють ризиками та ліквідністю при формуванні своєї фінансової структури.

6. Сучасні методи аналізу даних: використання сучасних методів аналізу даних, таких як штучний інтелект та машинне навчання, дозволяє ефективно моделювати та прогнозувати структуру фінансових ресурсів банку.

Ці теоретичні підходи допомагають краще зрозуміти процес формування та управління структурою фінансових ресурсів комерційного банку, а також сприяють прийняттю обґрунтованих фінансових рішень.

1.2. Сутність та завдання фінансових ресурсів як об'єкту фінансового менеджменту

Трактування банківських фінансових ресурсів залежить від конкретних обставин діяльності банківських установ, які виступають, з одного боку, як фінансові установи, що беруть участь у вільному перерозподілі фінансових ресурсів, а з іншого боку, як суб'єкти господарювання, що використовують фінансові ресурси для своєї діяльності. Вважаємо, що найбільш прийнятним визначенням банківських фінансових ресурсів є визначення, запропоноване К. Волохатою, оскільки його пояснення поєднує три способи визначення природи фінансових ресурсів, а саме: напрям використання, структуру та джерело надходження. Згідно із запропонованим визначенням,

фінансові ресурси банку – це сукупність коштів, акумульованих з різних джерел, що утворюються в процесі розподільчих і перерозподільних відносин і використовуються для здійснення банківської діяльності з метою отримання прибутку [9].

Аналізуючи економічний зміст ресурсів банків, важливо відзначити, що їх переміщення відбувається на кредитній основі та вони є своєрідним товаром. Споживча вартість банківських ресурсів полягає у їх здатності функціонувати як капітал і приносити дохід у вигляді позичкового прибутку, який є складовою банківських прибутків. З цього приводу можна стверджувати, що поняття "ресурси комерційних банків" може мати два аспекти. По-перше, традиційні банківські ресурси представляють собою накопичені банком тимчасово вільні кошти господарства й населення на умовах забезпечення зобов'язань власності чи боргу для подальшого розміщення на ринку з метою отримання прибутку. По-друге, окрім традиційних банківських ресурсів, у дане поняття можна включити й реальні можливості банку не лише накопичувати кошти в зобов'язання боргу та зобов'язання власності, а й можливості отримувати прибуток від проведення дохідних банківських операцій (дохідних активних, комісійних і посередницьких операцій). Проте розмір прибутку повинен бути достатнім для окупності залучених та запозичених ресурсів і поступового зростання капіталу банку. Розуміння банківських ресурсів у широкому аспекті ставить на центральне місце проблему управління активами / пасивами. Таким чином, можна погодитися з твердженням, що ресурси банку - це сукупність грошових коштів, які перебувають у розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.

Управління фінансовими ресурсами є складовою частиною загального процесу управління банком і організовується для ефективного функціонування всіх структурних підрозділів для вирішення завдань, що стоять перед банком. Теорія управління банківськими ресурсами ще молода, але вже є досить обґрунтовані та змістовні праці, які заслуговують на особливу увагу.

У вітчизняній науці та нормативно-правовій базі для опису власних фінансових ресурсів банків часто використовуються терміни "власний капітал", "банківський капітал" або просто "капітал". Діяльність банків загалом, а також їхня діяльність у формуванні власних фінансових ресурсів, суворо регулюється державою через Національний банк України.

Спеціальними банківськими законами та постановами, які визначають правове регулювання формування власних фінансових ресурсів, є Закон України "Про банки і банківську діяльність" № 2121 – III та Закон України "Про Національний банк України" № 679-XIV. Ці закони повинні враховувати загальні вимоги правового регулювання господарської діяльності та конституційні принципи і гарантії, а також встановлюють публічно-правові правила і вимоги, зокрема щодо приватного правового регулювання процесу формування та використання власних фінансових ресурсів банківських установ.

Також, існують спеціальні нормативно-правові акти, що регулюють власні фінансові ресурси банків. Зокрема, це Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні № 368, яку затвердило Правління Національного банку України [6], Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні № 803-рш, схвалена рішенням Правління Національного банку України [9], а також Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями № 351, затверджене постановою Правління Національного банку України [12].

Фінансові ресурси є важливим аспектом функціонування комерційного банку і виконують різноманітні завдання в об'єкті фінансового менеджменту. Ось огляд сутності та завдань фінансових ресурсів комерційного банку:

Сутність фінансових ресурсів комерційного банку:

1. Депозити клієнтів: Комерційні банки залучають грошові кошти від клієнтів у формі депозитів. Це є основним джерелом фінансування для банку.

2. Кредити та позики: Банки надають кредити та позики своїм клієнтам, що створює потребу в наявності фінансових ресурсів для цих операцій.

3. Власний капітал: Комерційні банки мають власний капітал, який включає акціонерний капітал та нерозподілену прибуткову частку.

4. Міжбанківські операції: Банки здійснюють операції на міжбанківському ринку, такі як позики та розміщення коштів, щоб забезпечити ліквідність та оптимальне використання ресурсів.

Виходячи з проведених досліджень банківської діяльності, під фінансовими ресурсами рекомендується розуміти грошові надходження з різних джерел (власних, залучених, залучених) у формі власного та позикового капіталу та доходів, створюваних банками, спрямованих на задоволення фінансових потреб економічної діяльності. суб'єкти За потреби виконувати фінансові зобов'язання за банківськими кредитами, повертати позикові кошти та отримувати прибуток від господарської діяльності.[32]

Рис.1.3. Структура фінансових ресурсів банку

Джерело: складено автором.

Завдання фінансових ресурсів комерційного банку в об'єкті фінансового менеджменту:

1. Забезпечення ліквідності: Фінансовий менеджер банку повинен забезпечити наявність достатньої кількості ліквідних активів для задоволення поточних фінансових зобов'язань перед клієнтами.

2. Управління ризиками: Банк повинен ефективно управляти ризиками, пов'язаними з кредитуванням, валютною депозитно-кредитною операцією та іншими факторами, щоб забезпечити стабільну та безпечну діяльність.

3. Максимізація прибутковості: Фінансовий менеджер повинен ефективно використовувати фінансові ресурси для отримання максимального рівня прибутку шляхом надання кредиту з прибутковими ставками, інвестування коштів тощо.

4. Управління активами та пасивами: Банк повинен забезпечити баланс між активами (кредити, інвестиції) та пасивами (депозити, зобов'язання) для забезпечення стабільності та ефективності діяльності.

5. Планування та контроль фінансових ресурсів: Фінансовий менеджер повинен розробляти стратегічний план використання фінансових ресурсів, контролювати їх використання та аналізувати фактори, що впливають на їх ефективне використання.

Крім того, планування та бюджетування, управління капіталом, фінансовий аналіз та звітність також є важливими завданнями фінансового менеджменту комерційного банку. Вони спрямовані на забезпечення стабільності, прибутковості та конкурентоспроможності банку на фінансовому ринку.

Отже, управління фінансовими ресурсами комерційного банку є складною та важливою задачею, яка вимагає комплексного підходу та постійного аналізу функціонування фінансової системи банку.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ КБ "ПриватБанк"

2.1. Загальна характеристика АТ КБ "ПриватБанк"

АТ "Комерційний банк "ПриватБанк" є одним з найбільших банків в Україні та одним з найбільших банків у Східній Європі. Оснований у 1992 році, "ПриватБанк" надає широкий спектр банківських послуг для фізичних осіб, підприємств та установ.

Деякі ключові характеристики АТ "ПриватБанк" включають:

1. Широкий спектр послуг: "ПриватБанк" пропонує різноманітні банківські послуги, такі як роздрібне та корпоративне кредитування, депозити, електронні платежі, інвестиційні послуги, страхування та інше.

2. Мережа відділень: Банк має широку мережу відділень та банкоматів по всій Україні, що дозволяє клієнтам легко отримувати доступ до послуг банку.

3. Інновації в галузі технологій: "ПриватБанк" активно використовує сучасні технології для полегшення банківських операцій, включаючи інтернет-банкінг, мобільний додаток, онлайн-платежі та інші цифрові сервіси.

4. Фінансова стабільність: Будучи одним з найбільших банків в Україні, "ПриватБанк" має значний капітал та фінансовий резерв, що сприяє його стабільності та надійності на ринку.

5. Соціальна відповідальність: Банк активно підтримує соціальні проекти та ініціативи у галузях освіти, культури, медицини та інших сферах, сприяючи розвитку громадської доброчесності та благодійності.

З метою запобігання виникнення нестабільності ситуації у банківській системі України та враховуючи системну важливість АТ КБ «ПриватБанк» 18 грудня 2016 року держава взяла участь у виведенні Банку з ринку шляхом його націоналізації.

Держава в особі Міністерства фінансів у встановленому законодавством порядку набула права власності на 100% акцій АТ КБ «ПриватБанк» з урахуванням рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 грудня 2016 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки України в економічній сфері та захисту інтересів вкладників», введеного в дію Указом Президента України від 18 грудня 2016 р. № 560, та рішення Ради з фінансової стабільності від 18 грудня 2016 року.

На сьогодні єдиним акціонером Банку, якому належить 100% акцій Банку, є держава. Функції з управління корпоративними правами держави в АТ КБ «ПриватБанк» здійснює Кабінет Міністрів України, який виконує функції вищого органу управління державного банку.

Як найбільший Банк та частина критичної інфраструктури країни, він несе велику відповідальність, а саме підтримка клієнтів та української економіки. Банк запровадив кредитні канікули, пільгові відсотки за кредитами на картках, знизили комісії за еквайринг та зняття готівки, а також комісії на більшість видів платежів.

Основними цілями ПриватБанку є:

- Забезпечити безперебійне функціонування ПриватБанку та надання необхідних фінансових послуг за будь-якого варіанту розвитку подій, з визнанням, що депозити в Банку належать українським громадянам та бізнесу, та усвідомленням, що наші дії впливають на життя людей та на фінансову систему в цілому.
- Зберігати найкращі напрацювання ПриватБанку та доповнювати їх найсучаснішими міжнародними практиками, щоб створити Банк, що надає послуги найвищого класу та залишається в межах належних параметрів ризику.
- Стати найпривабливішим роботодавцем, щоб залучати найкращих та найталановитіших фахівців, які мають компетенції та потенціал бути найефективнішими банкірами в Україні.

– Створити культуру, яка передбачає найвищий рівень доброчесності, прозорості, відповідності регуляторним вимогам та ефективного корпоративного управління з нульовою толерантністю до корупції та однаковими для всіх стандартами.

– Створити ринково привабливу бізнес-франшизу з підтвердженою та сталою цінністю для потенційних внутрішніх та міжнародних інвесторів. Підготувати Банк до приватизації з максимізацією вартості для акціонерів, продовжуючи при цьому підтримувати державний бюджет, сплачуючи значні дивіденди та інвестуючи у державні облігації.

– Активно та наполегливо добиватися відшкодування від тих, хто обікрав Банк та усіх українців, захищати Банк від атак і збитків, завданих незаконними діями колишніх власників, пов'язаних з ними осіб та інших сторін.

Метою діяльності Банку є провадження банківської діяльності, спрямованої на отримання прибутку для власного розвитку та в інтересах власника. Предметом діяльності Банку є надання банківських та інших фінансових послуг як у національній, так і в іноземній валюті, та провадження іншої діяльності, визначеної законодавством. Банк має право надавати банківські та інші фінансові послуги (крім послуг у сфері страхування), а також вести іншу діяльність, визначену законодавством, на підставі ліцензій та дозволів, виданих Національним банком та/або іншими уповноваженими державними органами. Банк надає фізичним та юридичним особам послуги з торгівлі валютними цінностями у готівковій та безготівковій формі з одночасним зарахуванням валютних цінностей на їх рахунки відповідно до Закону України «Про валюту та валютні операції».

До банківських послуг належать:

1) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб,

2) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу);

3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Як кредитні розглядаються операції:

1) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені;

2) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

3) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);

4) лізинг.

Банк має право надавати своїм клієнтам (крім банків) фінансові послуги зокрема шляхом укладення з юридичними особами (комерційними агентами) агентських договорів. Перелік фінансових послуг, що Банк має право надавати своїм клієнтам (крім банків) шляхом укладення агентських договорів, встановлюється Національним банком. Банк зобов'язаний повідомити Національному банку про укладені ним агентські договори. Банк має право укладати агентський договір з юридичною особою, яка відповідає встановленим Національним банком вимогам.

Банк, крім надання фінансових послуг, має право провадити також діяльність щодо:

1) інвестицій;

2) емісії власних цінних паперів;

3) державних лотерей,

4) зберігання цінностей (у тому числі щодо обліку і зберігання цінних паперів та інших коштовностей, конфіскованих (заарештованих) на користь держави та/або визнаних безхазяйними) або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа;

У цілому, АТ "Комерційний банк "ПриватБанк" є важливим гравцем на ринку банківських послуг в Україні та має значний вплив на фінансову систему країни.

2.2 Розвиток та формування власних активів АТ КБ "ПриватБанк"

Формування власних активів АТ "ПриватБанк" можна розглядати з різних точок зору, включаючи фінансовий, стратегічний та ринковий аспекти.

1. Фінансовий аспект:

- Залучення депозитів: Банк залучає кошти від клієнтів у вигляді різних видів депозитів, що становить основу для формування його власних активів.

- Надання кредитів: "ПриватБанк" надає кредити своїм клієнтам, що також є одним з основних джерел формування активів.

- Інвестування: Банк може інвестувати свої активи в цінні папери, фондовий ринок та інші фінансові інструменти.

2. Стратегічний аспект:

- Розширення продуктової лінійки: Банк може розробляти та впроваджувати нові фінансові продукти та послуги для збільшення своїх активів.

- Розвиток клієнтської бази: Збільшення кількості клієнтів та партнерство з корпоративними клієнтами також сприяє зростанню активів банку.

- Технологічна модернізація: Вдосконалення технологічної інфраструктури та впровадження ефективних систем управління також може сприяти формуванню активів.

3. Ринковий аспект:

- Управління ризиками: Банк повинен ефективно управляти ризиками, пов'язаними з активами, щоб забезпечити їх стабільне зростання.

- Забезпечення ліквідності: Важливо мати достатню ліквідність для забезпечення стабільності та можливостей для подальшого розвитку.

В цілому, формування власних активів АТ "ПриватБанк" вимагає комплексного підходу, який охоплює фінансовий, стратегічний та ринковий аспекти, а також постійний моніторинг та адаптацію до змін у фінансовому середовищі.

Активи комерційного банку — розподіл і напрямок використання ресурсів комерційного банку. Банківські активи є результатом активної діяльності банку, тобто розміщення власних і залучених коштів з метою отримання доходу, підтримки ліквідності та забезпечення діяльності банку.

Загальні активи Приватбанку зростали з кожним роком, що свідчить про те, що зі зростанням обсягу загальних активів банку питома вага власного капіталу істотно зменшується навіть за умови збільшення його абсолютної величини. Значне збільшення загальних активів (у всіх валютах) можна побачити у 2022 році, що пов'язане з воєнним станом в країні, ПриватБанк завершив 2022 рік з чистим прибутком 30,25 млрд грн. Результат роботи банку свідчить про його ефективність, стресостійкість, гнучкість та адаптивність. Згідно зі звітом, за 12 місяців 2023 року активи банку (у всіх валютах) зросли на 12%, досягнувши 833,028 млрд грн.

Діагр. 2.1. Загальні активи «ПриватБанку» в національній валюті.

Джерело: складено автором.

Діагр.2.2. Загальні активи «ПриватБанку» у всіх валютах

Джерело: складено автором.

Кошти клієнтів банку мають тенденцію на зростання, такі виняткові результати віддзеркалюють довіру клієнтів до банку. З початком війни в 2021 році зріст кількості коштів клієнтів складає 30%. Фокус на підтримці власних працівників, безперебійності роботи сервісів та безпеці, всебічна підтримка клієнтів зумовили зміцнення довіри до банку: протягом 2022 року нашими новими клієнтами стали понад 150 тисяч громадян., тому можна побачити приріст коштів клієнтів на 18%. Дбаючи про своїх клієнтів в умовах нестабільності, банк тимчасово запроваджував кредитні канікули, скасовував відсотки по кредитах на картках, комісії для торгових підприємств та за зняття готівки, а також комісії на більшість видів платежів, тим самим спричинив великий потік нових клієнтів.

Діагр. 2.3. Кошти клієнтів «ПриватБанку»

Джерело: складено автором.

2.3 Розвиток та динаміка загальних активів та пасивів АТ КБ "ПриватБанк". Значення та вага активних та пасивних ресурсів у формуванні фінансових ресурсів банку

Активи та джерела їх формування є ключовими складовими фінансової стійкості та успішності банку. Аналіз цих аспектів надає можливість краще зрозуміти фінансовий стан банку, його ефективність у використанні ресурсів та ризики, які він зазнає.

Активи банку представляють собою різноманітні види майна та прав, які банк володіє або контролює. Це можуть бути готівка, кредити, цінні папери, нерухомість та інші активи. Аналіз структури активів дозволяє визначити, як розподілені ресурси банку та як вони використовуються для генерації прибутку.

Джерела формування активів включають депозити клієнтів, власний капітал, залучені позики на ринку міжбанків та інші джерела фінансування. Важливо вивчити структуру цих джерел, оскільки вони впливають на ліквідність та стабільність банку. Наприклад, висока залежність від короткострокових джерел може збільшити ризик для банку у разі негативних змін на ринку.

Рентабельність активів (ROA) є показником, який вказує на те, як ефективно банк використовує свої активи для генерації прибутку. Високий показник ROA свідчить про ефективне управління активами та їх прибутковості.

Структура капіталу також має велике значення. Розподіл між власним та залученим капіталом впливає на фінансовий ризик та стабільність банку. Важливо збалансувати цю структуру для забезпечення адекватного капіталу для покриття ризиків.

Аналіз активів та джерел їх формування допомагає керівництву банку приймати обґрунтовані рішення щодо стратегії управління ресурсами, зменшення ризиків та покращення фінансових показників. Враховуючи цей аналіз, банк може покращити свою конкурентоспроможність та стабільність на ринку фінансових послуг.

Пасиви банку представляють собою джерела фінансування, які банк залучає для здійснення своєї діяльності. Джерела формування пасивів можуть включати

вклади клієнтів, кредитні зобов'язання, зобов'язання перед іншими установами та власний капітал.

Одним із ключових аспектів аналізу пасивів є оцінка стабільності та ліквідності банку. Стабільність пасивів вказує на те, наскільки надійними є джерела фінансування банку та його здатність виконати фінансові зобов'язання у майбутньому. Ліквідність пасивів вказує на готовність банку використовувати свої ресурси для виплати поточних зобов'язань.

Додатково, аналіз пасивів дозволяє оцінити структуру фінансування банку та виявити можливі ризики, пов'язані з пасивами. Наприклад, велика концентрація на короткострокових джерелах фінансування може створювати ризики для банку у разі непередбачених обставин.

Також важливою частиною аналізу пасивів є оцінка ефективності управління ресурсами та прибутковості банку. Шляхом аналізу джерел формування пасивів можна виявити можливості для оптимізації структури фінансування та збільшення прибутковості.

Мета аналізу балансу банку полягає у двох аспектах. По-перше, вона включає оцінку раціональності фактичної структури активів і пасивів з точки зору забезпечення прибутковості та стабільності роботи банку. По-друге, вона спрямована на визначення шляхів оптимізації структури банківських ресурсів та напрямків їх ефективного розміщення.

Для початку аналізу рекомендується провести вертикальний та горизонтальний аналіз балансу АТ КБ "Приватбанк" за період з 2021 по 2023 роки. Вертикальний аналіз дозволить вивчити структуру активів та пасивів банку у відносному виразі, встановити їхню залежність один від одного та оцінити їхню рентабельність. Горизонтальний аналіз дозволить порівняти показники балансу банку протягом зазначеного періоду та виявити тенденції їх змін.

Цей аналіз допоможе отримати уявлення про фінансовий стан АТ КБ "Приватбанк" та виявити можливості для оптимізації структури його ресурсів.

Враховуючи результати аналізу, банк зможе прийняти обґрунтовані рішення щодо поліпшення своєї прибутковості, стабільності та ефективності управління ресурсами.

Дані по структурі і динаміці активів та пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр. наведені в таблиці 2.4.

Найменування статті	2021 рік		2022 рік		Темп приросту, %	2023 рік		Темп приросту, %
	млн грн	Питома вага, %	млн грн	Питома вага, %		млн грн	Питома вага, %	
Власний капітал	66915	16,7	57789	10,7	-13,64	84846	12,5	46,82
Зобов'язання	334470	83,3	482807	89,3	44,34	595162	87,5	23,27
Усього пасивів	401385	100	540596	100	34,68	680008	100	25,79
Усього активів	401385		540596		34,68	680008		25,79

Табл. 2.4. Аналіз пасивів та активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр.

Джерело: складено автором.

Зобов'язання банку зростали протягом усього розглянутого періоду. У 2021 році цей показник склав 334 470 млн грн, у 2022 році збільшився до 482 807 млн грн, а в 2023 році досягнув 595 162 млн грн.

Власний капітал банку також зростає упродовж 2022-2023 років. Особливо помітне зростання спостерігалось в 2023 році порівняно з 2022 роком. Якщо у 2022 році показник власного капіталу становив 57 789 млн грн, то в 2023 році він склав 84 846 млн грн, а темп приросту показника становив 46,82%.

Загалом пасиви банку АТ КБ «ПриватБанк» збільшувалися протягом 2021-2023 років. У 2021 році пасиви банку склали 401 385 млн грн, а у 2022 році вже 540 596 млн грн. Динаміка зміни показників пасивів представлена на рисунку 2.5.

Діагр. 2.5. Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором.

У структурі пасивів банку переважала частка зобов'язань, але протягом 2021-2023 років спостерігалися коливання питомої ваги зобов'язань. Точніше, у 2021 році цей показник склав 83,3%, у 2022 році збільшився до 89,3%, а в 2023 році зменшився до 87,5%. Питома частка власного капіталу також була нестабільною протягом 2021-2023 років. У 2021 році вона становила 16,7%, у 2018 році зменшилась до 10,7%, а в 2023 році збільшилась до 12,5%.

Отже, у структурі пасивів банку АТ КБ "ПриватБанк" протягом 2021-2023 років переважали зобов'язання. Це свідчить про те, що активи банку фінансувалися переважно за рахунок запозичених коштів.

Проведемо аналіз власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр., які наведені в таблиці 2.6.

Найменування статті	2021 рік		2022 рік		Темп приросту, %	2023 рік		Темп приросту, %
	млн грн	Питома вага, %	млн грн	Питома вага, %		млн грн	Питома вага, %	
Статутний капітал	206060	307,94	206060	356,6	0	206060	242,86	0
Накопичений дефіцит	156976	234,59	156749	271,2	-0,14	144692	170,53	-7,69
Резерви та інші фонди банку	9696	14,49	11449	19,8	18,08	12959	15,27	13,18
Інший власний капітал	4064	6,07	15168	26,2	273,22	1741	2,05	-88,52
Усього власного капіталу	66915	100	57789	100	-13,64	84846	100	46,82

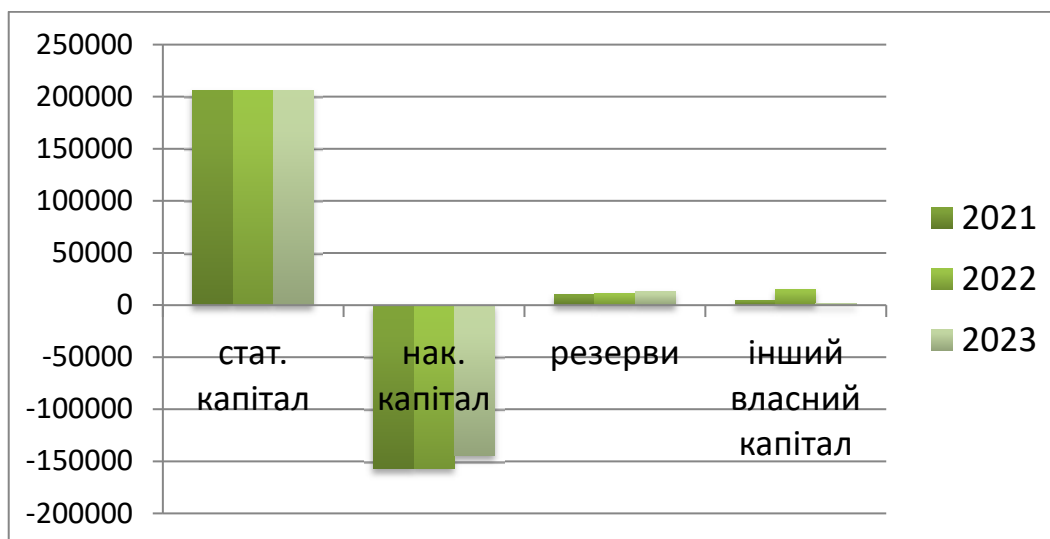
Табл. 2.6. Аналіз власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором.

Протягом усього досліджуваного періоду статутний капітал банку залишався незмінним і склав 206 060 млн грн. Накопичений дефіцит банку зменшувався в період з 2021 по 2023 рік. Так, у 2021 році він становив - 156 976 млн грн, у 2022 році зменшився до - 156 749 млн грн, а в 2023 році скоротився до - 144 692 млн грн. Резерви та інші фонди банку у 2021 році склали 9696 млн грн, у 2022 році зросли до 11449 млн грн, а в 2023 році збільшились до 12959 млн грн. Інші

складові власного капіталу зменшувалися в 2021 та 2023 роках, а в 2022 році спостерігалось значне збільшення цього показника.

Динаміка зміни складових власного капіталу зображена на рисунку 2.7.

Діагр. 2.7. Динаміка власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором

У структурі власного капіталу найбільшу частку складали статутний капітал і накопичений дефіцит. Протягом 2021-2023 років питома вага статутного капіталу зменшилась з 307,94% до 242,86%, але за перші шість місяців 2022 року зросла до 356,6%. Частка непокритого збитку також змінювалась: у 2021 році вона становила -234,59%, у 2022 році збільшилась до -271,2%, а в 2023 році знизилась до -170,53%. Темп приросту за перші шість місяців 2022 року склав 0,14%. Ці зміни можуть бути пов'язані з минулими збитками.

У 2021 році резерви та інші фонди банку складали 14,49% від загального капіталу. Цей показник збільшився до 19,8% у 2022 році, але зменшився до 15,27% у 2023 році. Питома вага інших складових власного капіталу зросла з 6,07% у 2021 році до 26,2% у 2022 році, але за перші шість місяців 2023 року зменшилась до 2,05%.

Ці дані можуть бути використані для аналізу ефективності управління капіталом АТ "ПриватБанк" протягом 2021-2023 років.

Показники	2021	2022	2023	Норматив
Регулятивний капітал – Н1 (млн грн)	35 257	40 843	54 523	200 млн грн
Достатність регулятивного капіталу – Н2 (%)	28,09%	18,33%	23,78%	>10%
Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів – Н3 (%)	14,06	9,17	11,9	>7%
Мультиплікатор	10,7	8,7	12,8	>8, <16
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу – ROE (%)	46	52,6	52,2	>5%
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів – К1 (%)	15,8	19,5	11,7	X
Коефіцієнт залежності банку від його засновників – К2	3,9	3	3,6	X
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу – К3 (%)	11,7	17,9	14,6	X

Табл.2.8. Показники ефективності управління капіталом АТ КБ «Приватбанк» за 2021-2023 рр.

Джерело: складено автором

У 2021 році норматив регулятивного капіталу (Н1) ПАТ "ПриватБанк" становив 35 257 млн. грн., що значно перевищує встановлений норматив у 200 млн. грн. На протязі трьох років, до 2023 року, регулятивний капітал збільшувався і досягнув 54 523 млн. грн.

Достатність регулятивного капіталу (Н2) в 2021 році становила 28,09%, що перевищує норматив у 10%. Проте, в результаті докапіталізації банку, у 2022 році цей показник зменшився до 18,33%. У 2023 році норматив склав 23,78%.

Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3) в 2019 році становив 14,06%, але зменшився до 9,17% в 2022 році. У 2023 році цей показник зрос до 11,9%. Загалом, ці показники вважаються задовільними, оскільки нормативне значення повинно бути не менше 7%.

Мультиплікатор капіталу (М) в 2021 році становив 10,7, що відповідає встановленим нормативам (>8 , <16). У 2022 році цей показник зменшився до 8,7.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE) в 2021 році становив 46%, що відповідає встановленому нормативу (не менше 5%). У наступні роки цей показник залишався стабільним: у 2022 році - 52,6%, а в 2023 році - 52,2%, перевищуючи встановлений норматив.

Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів (К1) зростав протягом 2021-2022 років: у 2021 році - 15,8%, у 2022 році - 19,5%. Проте, у 2023 році цей показник зменшився до 11,7%, що свідчить про ослаблення залежності банку від зовнішніх інвесторів і кредиторів.

Коефіцієнт залежності банку від його засновників (К2) в 2021 році становив 3,9, у 2022 році зменшився до 3, а в 2023 році збільшився до 3,6. Це свідчить про нестабільну залежність банку від його засновників (акціонерів, учасників).

Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу (К3) варіювався протягом трьох років: у 2021 році - 11,7%, у 2022 році - 17,9%, а в 2019 році - 14,6%. Це свідчить про зростання ефективності використання коштів власників та доцільність їх вкладання до банку. Проаналізуємо активи досліджуваного банку за 2021-2023 р.р.

Показники	01.01.2021		01.10.2021		Відхилення, млн грн	Відхилення, %	Темп росту, %	Темп приросту, %
	млн грн	%	млн грн	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Активи :	566 179	100	550 328	100	-15 851	0	97,2	-2,79
- грошові кошти	27 030	4,8	27 352	4,97	322	0,17	101,19	1,19
- кредити	56 805	10	67 415	12,2	10 610	2,2	118,67	18,67
- цінні папери	195 297	34,5	181 286	32,9	-14 011	-1,6	92,82	-7,17
- інші активи	287 047	50,7	274 275	49,83	-12 772	-0,87	95,55	-4,44

Табл.2.9. Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк» за 2021 р.

Джерело: складено автором.

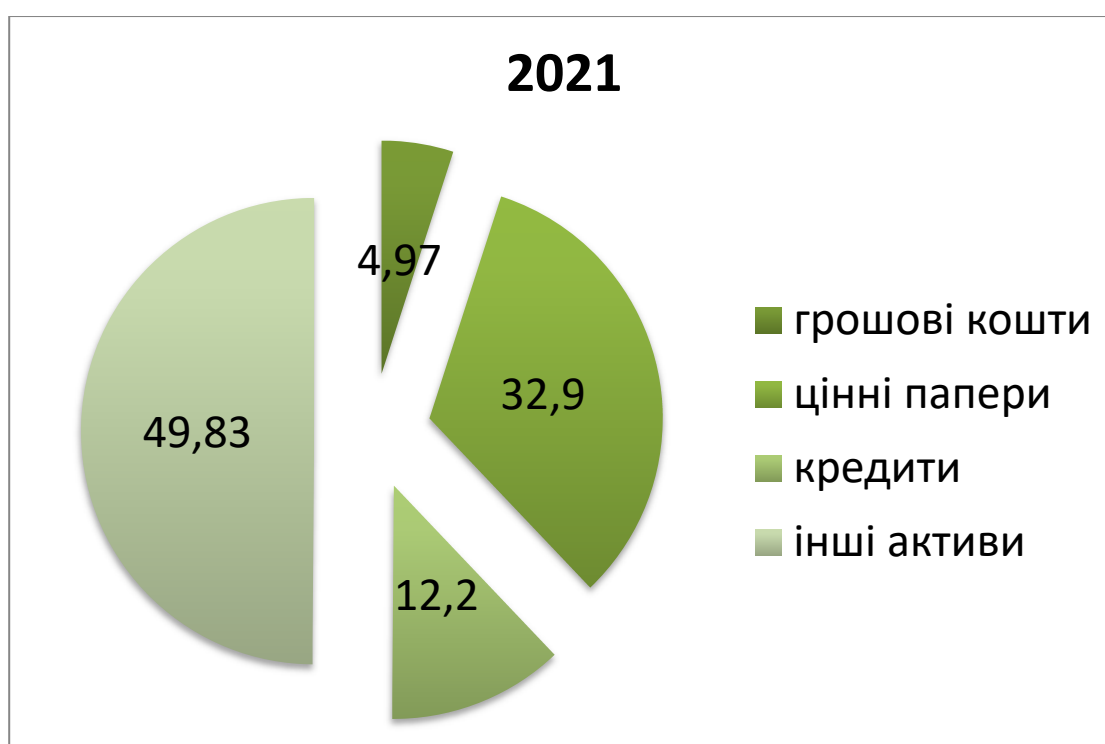
З таблиці 2.9 видно, що у 2021 році активи банку АТ КБ "ПриватБанк" зменшилися на 2,79%. Також спостерігається зниження розміру та частки цінних активів в структурі активів. Однак частка кредитів зросла, а їх розмір збільшився на 10 610 млн грн.

Показники	01.01.2022		01.10.2022		Відхилення, млн грн	Відхилення, %	Темп росту, %	Темп приросту, %
	млн грн	%	млн грн	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Активи :	582 851	100	688 103	100	105 252	0	118	18
- грошові кошти	28 118	4,82	42 587	6,18	14 469	1,36	151,45	51,45
- кредити	70 193	12,03	73 909	10,74	3 716	-1,29	105,29	5,29
- цінні папери	206 217	35,38	224 665	32,64	18 448	-2,74	108,94	8,94
- інші активи	278 323	47,75	346 942	50,42	68 619	2,67	124,65	24,65

Табл.2.10. Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк» за 2022 р.

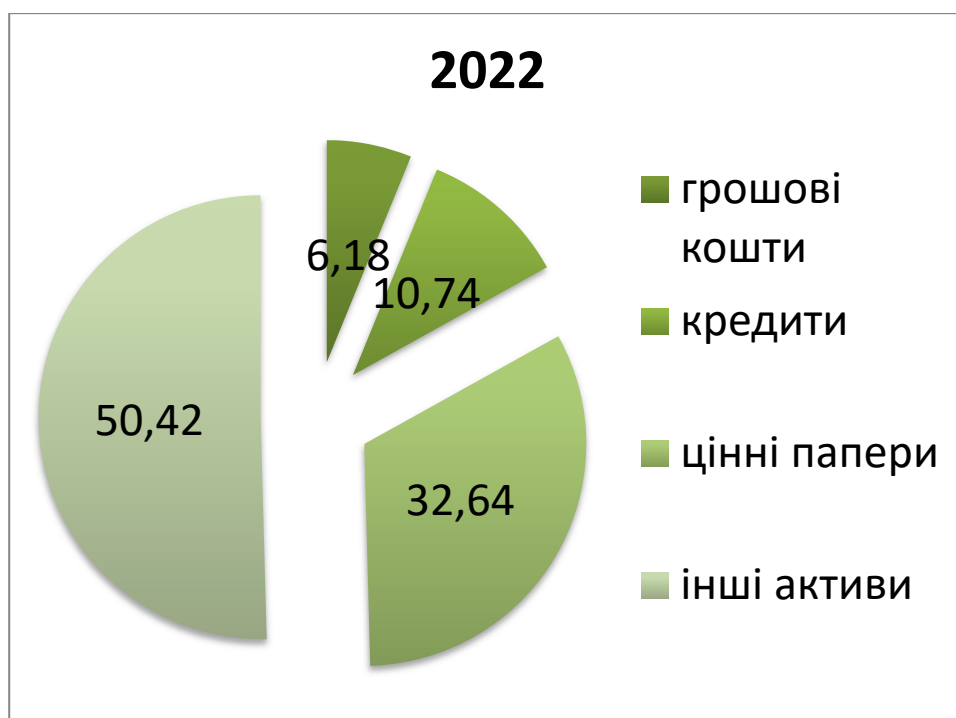
Джерело: складено автором.

З таблиці 2.10 видно, що у 2022 році АТ КБ "ПриватБанк" продемонстрував сталий розвиток. Структура балансу банку зазнала значних змін. Особливо відзначаються збільшення грошових коштів, цінних паперів та інших активів. Загальна валюта балансу зросла на 105252 млн грн, що становить більше ніж 18% приросту.

Діагр.2.11. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 01.10.2021 р.

Джерело: складено автором.

Діагр.2.12. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 01.10.2022 р.
Джерело: складено автором.

Сума виданих кредитів зменшилась, проте грошові кошти збільшили свою кількість. Ситуація з активами Банку на протязі року була досить стабільна, частки структури активів майже не змінились.

Показники	01.01.2023		01.10.2023		Відхилення, млн грн	Відхилення, %	Темп росту, %	Темп приросту, %
	млн грн	%	млн грн	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Активи :	737 414	100	798 779	100	61365	0	108,32	8,32
- грошові кошти	40 567	5,5	81 880	10,2	41313	4,7	201,83	101,83
- кредити	71 355	9,67	93 189	11,66	21834	1,99	130,59	30,59

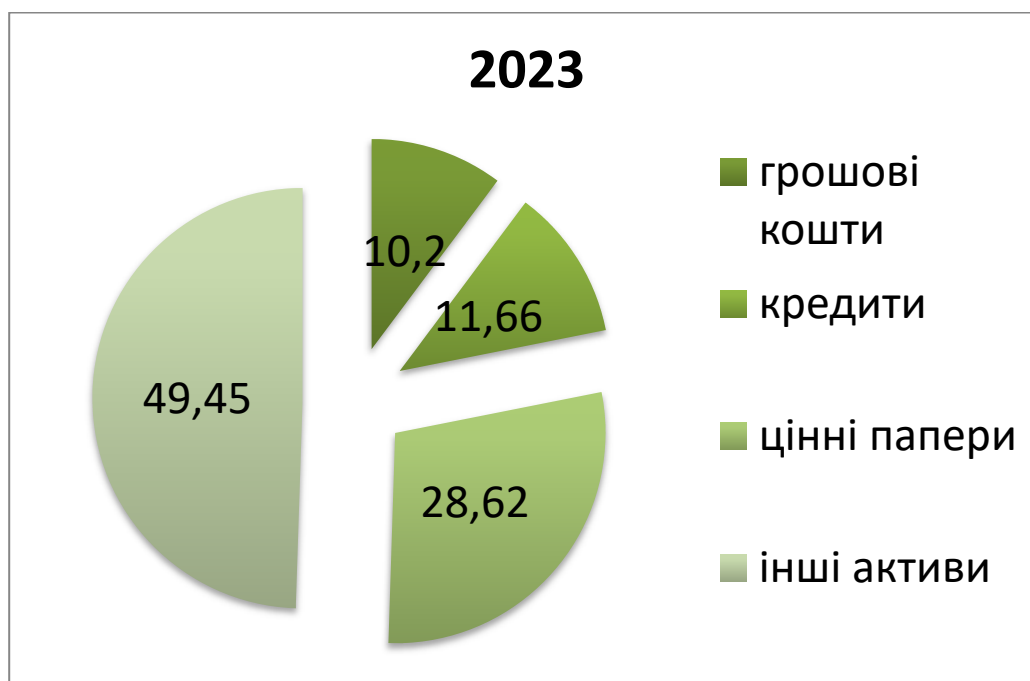
- цінні папери	235 871	31,98	228 689	28,62	-7182	-3,36	96,95	-3,0
- інші активи	389 621	52,83	395 021	49,45	5400	-3,38	101,38	1,38

Табл.2.13. Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк» за 2023 р.

Джерело: складено автором.

У 2023 році грошові кошти та їх еквіваленти значно зросли з 40 567 млн грн до 81 880 млн грн. Кредити та аванси клієнтам продовжували зростати. Проте, інвестиційні цінні папери банку зменшились з 235 871 млн грн до 228 689 млн грн у порівнянні з попереднім періодом.

На рис.2.14 зображено структуру банку станом на 01.10.2023 р.

Діагр.2.14. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» станом на 01.10.2023 р.
Джерело: складено автором

У 2023 році "ПриватБанк" продовжував займати найбільшу частку в своїй структурі активів інші активи, але протягом року цей показник зменшився з

52,83% до 49,45%. Частка кредитів та авансів клієнтам збільшилась з 9,67% до 11,66%. Також зросла питома вага грошових коштів та їх еквівалентів – з 5,5% до 10,2%. У той же час, частка цінних паперів зменшилась з 31,98% до 28,62%.

Протягом періоду з 2021 по 2023 роки активи "ПриватБанку" постійно збільшувалися. Зростання переважно відбувалося за рахунок збільшення інвестиційних цінних паперів банку та кредитів та авансів клієнтам. Ці показники також мали найбільшу частку у структурі активів банку.

РОЗДІЛ 3. ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

3.1 Утворення та організація ресурсної бази комерційних банків у сучасних умовах

На сьогоднішній день низькі доходи населення, поганий фінансовий стан позичальників, що вимагає створення значних резервів, ускладнює формування ресурсної бази комерційних банків та негативно впливає на їх діяльність. Це може призвести до зростання процентних ставок за залучення ресурсів, оскільки банки змушені дорого купувати ресурси та підвищувати ставки за кредитами через нестабільну ресурсну базу. Збільшення ставок за активами не повністю компенсує збитки і спричиняє подальше погіршення кредитного портфелю через погіршення кредитоспроможності позичальників.

Згідно з даними Національного банку України, проведений аналіз ресурсної бази банків показав, що процес поглиблення нестабільності національного фінансового ринку ускладнює систему управління в банках, включаючи формування їх ресурсної бази. Проте протягом останніх років ця база мала тенденцію до зростання як у частині власних, так і в частині залучених ресурсів.

Ресурсна база банків включає сукупність ресурсів, необхідних для забезпечення достатнього обсягу фінансування як для поточних потреб суб'єктів господарської діяльності, так і для розвитку інвестиційної діяльності, формування необхідних резервів та підтримки власної ліквідності. Обсяг фінансових ресурсів визначає попит на фінансовому ринку та має прямий вплив на розмір процентних ставок як за залученими, так і за наданими кредитами [27]. Значна частина ресурсів банку формується завдяки депозитним ресурсам - коштам, розміщеним в банку для збереження та подальшого використання з виплатою відсотків вкладникам.

Утворення та організація ресурсної бази комерційних банків у сучасних умовах є ключовим аспектом функціонування банківської системи та забезпечення стабільності фінансового ринку. Ресурсна база банку складається з

різних джерел фінансування, які включають у себе депозитні кошти клієнтів, власний капітал, позикові кошти на міжбанківському ринку, облігації та інші фінансові інструменти.

Одним з основних джерел формування ресурсної бази є депозити клієнтів. Комерційні банки залучають грошові кошти від фізичних осіб та юридичних осіб на умовах виплати певного відсоткового доходу. Це дозволяє банкам мати доступ до значних фінансових ресурсів для подальшого використання у кредитуванні клієнтів та інших операціях.

Крім депозитних коштів, банки можуть залучати ресурси через емісію корпоративних облігацій, емісію акцій або взяття позик на міжбанківському ринку. Це дозволяє розширити джерела фінансування банку та забезпечити більш гнучкі умови для забезпечення ліквідності та розвитку.

У сучасних умовах важливою частиною ресурсної бази є також цифрові технології та онлайн-сервіси. Багато банків активно розвивають цифрові канали залучення коштів та надання фінансових послуг, що дозволяє їм ефективно конкурувати на ринку та привертати нових клієнтів.

Узагальнюючи, утворення та організація ресурсної бази комерційних банків у сучасних умовах вимагає комплексного підходу, що враховує ризики та можливості фінансового ринку, стратегічну спрямованість банку та вимоги сучасного споживача фінансових послуг.

Депозитні операції відіграють важливу роль у функціонуванні банку, оскільки вони є основним джерелом проведення активних і пасивних операцій. Види кредитних операцій та дохід банку залежать від характеру депозитів. Правильна організація депозитних операцій забезпечує ліквідність комерційних банків, а самі депозитні операції сприяють швидкому проведенню безготівкових розрахунків. Ресурси, які формуються завдяки депозитним операціям, зазвичай є дешевшими, ніж міжбанківські кредити.

Депозитні операції розкривають сутність діяльності банку як посередника в отриманні коштів на ринку кредитних ресурсів. Банки повинні постійно підтримувати високий рівень обслуговування клієнтів, пропонувати нові депозитні продукти та умови вкладання коштів, щоб зберегти та розширити свою клієнтську базу. До таких продуктів належать: pow-рахунки, supernow-рахунки, вклади з складними процентами та депозитні рахунки грошового ринку.

При формуванні ресурсів банк повинен оперативно відповідати на потреби клієнтів, спрямовуючись на міжнародні стандарти та практику провідних світових банків у сфері розширення діяльності шляхом використання нетрадиційних операцій та послуг. Аналізуючи сутність та значення ресурсної бази окремого банку на мікрорівні, можна стверджувати, що ця база впливає на всі види активних операцій, а отже, на розміри доходів і прибутків банку. Управління залученими ресурсами комерційними банками має дві взаємодоповнюючі сторони: кількісну та якісну. Кількісна сторона полягає у використанні всіх можливих заходів, що сприяють залученню вкладів та забезпечують зростання пасивних операцій. Якісна сторона управління залученими банківськими ресурсами дозволяє ефективно використовувати їх та розробляти напрямки їх розміщення.

Аналізуючи ресурсну базу банку, можна стверджувати, що оптимальна структура досягається шляхом збалансованого співвідношення між власними коштами та зобов'язаннями банку. Це сприяє найефективнішій пропорційності між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості банку, що в свою чергу максимізує його ринкову вартість.

Ресурси банків відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової незалежності окремих територій та регіонів. Курс на зміцнення фінансового потенціалу регіонів у міжбюджетних відносинах є основою для формування збалансованого Державного бюджету України. Це вимагає підвищення ролі банківського сектору як структури, що забезпечує ефективне переміщення фінансових потоків і контроль за їх рухом у регіональному розрізі.

При переміщенні банківських ресурсів між регіонами виникає проблема розподілу коштів. Сучасне міжбанківське кредитування характеризується відтоком капіталів з деяких регіонів, що зменшує їх інвестиційні можливості та ускладнює перспективи розвитку. Економічно розвинуті, промислово- та експортно-орієнтовані регіони (наприклад, Дніпропетровська, Донецька області) або ті, що мають доступ до великих фінансових потоків (м. Київ), мають більшу кількість банків та високий рівень ресурсної забезпеченості. У той час, дотаційні регіони (Чернігівська, Волинська, Рівненська області та ін.) мають слабку ресурсну базу через скрутне фінансове становище багатьох підприємств, що ускладнюється відтоком ресурсів через ринок міжбанківських кредитів. Це зменшує обсяги наявних фінансових ресурсів та стримує економічний розвиток цих територій, що суперечить завданням економічної та фінансової політики держави, спрямованої на зміцнення фінансового становища місцевих громад.

Рішенням цієї проблеми може стати розвиток системи сильних регіональних банків. Місцеві банки, знаючи промислово-господарські та фінансові особливості свого регіону, можуть більш ефективно спрямовувати кошти в регіональну економіку, враховуючи потреби та можливості місцевих підприємств. Вони тісно співпрацюють з місцевою владою, що сприяє економічному розвитку. Однак такі банки часто відчують нестачу ресурсів і не можуть задовольнити потреби регіонів у достатніх інвестиціях. Тому їм слід брати участь в інтеграційних процесах для збільшення капітальної бази, зниження ризиків та підвищення надійності. Важливо також, щоб великі банки активізували кредитування малих та середніх регіональних кредитних організацій, які зможуть ефективніше розміщувати отримані кошти з урахуванням специфіки регіону.

Для мобілізації достатніх та відносно дешевих банківських ресурсів на регіональному рівні необхідно забезпечити: формування зваженої регіональної економічної політики та стратегії розвитку регіонів; залучення інвестицій і вирішення питань структурних перетворень у регіональних господарських комплексах; диверсифікацію банківських операцій; тісну співпрацю банків та органів державної влади для стимулювання інвестиційної діяльності банків;

надання надійних гарантій захисту прав інвесторів; активізацію залучення ресурсів ззовні.

Попри великі можливості для фінансування інвестиційної діяльності, комерційні банки використовують їх недостатньо. Не реалізуються програми комплексного інформаційного обслуговування проектів інвестиційного розвитку, синдикуваного розміщення кредитних ресурсів, надання банківських гарантій під конкретні інвестиційні проекти та організації фінансово-промислових груп. Це негативно впливає на фінансове становище територій. Однак, останнім часом спостерігається певна активізація процесів об'єднання промислового і банківського капіталу через зростаючі інвестиційні потреби підприємств, які вони не можуть задовольнити самотійно.

У сучасних умовах розвитку банківського бізнесу автоматизація, впровадження новітніх технічних засобів та передових банківських технологій є невід'ємною частиною. Це дозволяє банкам просувати свої банківські продукти на ринок та знаходити інструменти, що підвищують привабливість їх послуг. Інновації також впливають на цей процес.

Управління ресурсами банку можна розглядати як комплексний механізм, що включає витрати і прибуток як основні критерії. Оптимальне управління вимагає мінімальних витрат на залучення ресурсів і одночасно забезпечує максимальний прибуток, враховуючи вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовища на банк.

Участь банку у фінансово-промисловій групі надає йому такі переваги у формуванні ресурсної бази:

- Доступ до значних ресурсів: Банк має можливість розпоряджатися коштами бюджету або закордонних фінансових організацій, виділеними на фінансування регіональних проектів, а також фінансовими потоками між структурними елементами фінансово-

промислової групи. Це забезпечує йому доступ до значно більшого обсягу ресурсів без конкуренції з іншими банками.

- Підвищення стійкості: Банк може підтримувати ліквідність за рахунок коштів підприємств групи та оперативно нарощувати власний капітал, що підвищує його стійкість.
- Ефективне управління коштами: Здійснення кредитно-розрахункового обслуговування учасників групи дозволяє банку ефективно управляти тимчасово вільними коштами підприємств, що входять до групи. Банк може створити клірингову систему обслуговування підприємств групи, оптимізуючи таким чином фінансові розрахунки між її учасниками та зовнішніми економічними суб'єктами.
- Депозитарні послуги та фондові операції: Банк може надавати послуги депозитарію, обслуговувати випуск і розміщення акцій підприємств групи, а також здійснювати інші операції на фондовому ринку, що дає йому доступ до тимчасово вільних активів компаній.
- Збільшення доходу: Банк може отримувати додатковий дохід від надання різноманітних послуг, таких як консалтингові послуги зі створення системи управління групою, налаштування фінансового обліку та бухгалтерської звітності, аналіз обґрунтованості та ефективності інвестиційних програм, підбір контрагентів і додаткових інвесторів.

Регіональні банки, для яких питання якості кредитного портфеля є актуальним, отримують додаткові гарантії повернення коштів, беручи участь у фінансово-промисловій групі. Такими гарантіями можуть бути участь в управлінні підприємством, що кредитується, через придбання його акцій, а також великі розміри власних коштів, підконтрольних учасникам групи. Контроль і управління діяльністю підприємств групи забезпечують цільове використання коштів, а висока фінансова, технологічна та організаційна стійкість фінансово-промислової групи порівняно з іншими підприємствами підвищує ймовірність прибутковості та ліквідності вкладень.

Важливість ресурсної бази комерційних банків простежується як для окремих банків, так і для банківської системи та економіки країни в цілому. Тому доцільно розглядати значення ресурсної бази банків як у макроекономічному, так і в мікроекономічному аспектах[15].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зазначити, що належно збалансована та достатня за обсягом ресурсна база банку, яка піддається впливу всіх видів послуг, є ключовою умовою для забезпечення прибутковості, забезпечення достатньої ліквідності та отримання довіри від учасників ринку. Посилення ресурсної бази сприяє розширенню можливостей банків у задоволенні поточних та інвестиційних потреб суб'єктів господарювання за допомогою додаткових фінансових ресурсів. Також можна додати такі висновки:

- Визначальна роль ресурсної бази: Ресурсна база є ключовим фактором успішності банківської діяльності, конкурентного положення банків на ринку та розвитку банківської системи країни в цілому.
- Відсутність єдиного визначення банківських ресурсів: Хоча в економічній літературі немає єдиного визначення банківських ресурсів, трактування вчених дуже схожі. Проаналізувавши існуючі підходи, ми пропонуємо розглядати це поняття у мікроекономічному та макроекономічному аспектах.
- Мікроекономічний аспект: Банківські ресурси — це акумульовані банком за допомогою емісії пайових цінних паперів або отримані в тимчасове користування на грошовому ринку кошти суб'єктів економіки на основі зобов'язальних правовідносин, а також кошти внутрішньобанківського походження, включаючи результати фінансової діяльності банку. Ці ресурси використовуються для подальшого розміщення згідно з визначеними банком напрямками з метою отримання прибутку, забезпечення ліквідності, зміцнення матеріально-технічної бази банку тощо.
- Макроекономічний аспект: Банківські ресурси — це сукупність ресурсів усієї банківської системи країни, які є джерелом задоволення

потреб сімейних господарств, інвестицій для господарюючих суб'єктів та самих банків, фінансування потреб держави (бюджетного дефіциту), і взагалі важливим важелем економічного зростання та структурної перебудови економіки.

- Широке і вузьке розуміння ресурсної бази: Ресурсну базу можна розглядати не лише як сукупність коштів, що є в обороті банку (вузьке розуміння), але й з загальноекономічної точки зору. У широкому розумінні, до поняття «ресурсна база» включаються також організаційні та економічні ресурси (мережа філій, персонал банку, матеріально-технічна база), які впливають на розвиток банку, є джерелом підтримки його конкурентних переваг та забезпечення надходження додаткових коштів.
- Нові критерії структуризації ресурсної бази: Запропоновано нові критерії для структуризації ресурсної бази банків:
 - За формою ресурсів, що її формують;
 - За значенням ресурсів для банку;
 - За порядком створення ресурсів банку;
 - За терміном знаходження у розпорядженні банку.

3.2 Стратегії подолання проблем та удосконалення структури і формування фінансових ресурсів

На сучасному етапі розвитку вітчизняної банківської системи, яка відчуває гостру потребу в нарощуванні свого ресурсного потенціалу, стратегічно важливим джерелом його формування є заощадження населення. Відповідно до існуючих у банківській практиці традицій, ресурси банків поділяються на власні, залучені та позичені кошти:

- Власні кошти: Це кошти, що безпосередньо належать банку і складаються переважно зі статутного фонду та нерозподіленого прибутку. Вони виконують захисну функцію і мають досить невелику питому вагу в загальному банківському капіталі.

– Залучені та позичені кошти: Найбільшу частину ресурсів банку складають залучені та позичені кошти. Операції, за допомогою яких комерційні банки формують свої ресурси, називаються пасивними.

Для ефективного функціонування банку, забезпечення його ліквідності, конкурентоспроможності та отримання прибутків, власного капіталу недостатньо. Тому банки здійснюють пасивні операції для залучення додаткових ресурсів. Пасивні операції комерційних банків можуть здійснюватися у двох формах:

1. Залучення коштів на депозитні рахунки: поточні, строкові, ощадні та інші.
2. Недепозитне залучення коштів: одержання кредитів на міжбанківському ринку, рефінансування НБУ, випуск банківських облігацій, векселів та інших зобов'язань.

Основним видом пасивних операцій є залучення коштів на банківські рахунки всіх видів: поточні, ощадні, строкові, валютні та інші. Всі кошти, залучені на ці рахунки, називаються депозитними.

У сучасних умовах доцільно застосовувати такі методи формування ресурсного потенціалу банку:

- Залучення коштів акціонерів.
- Створення банківських консорціумів та холдингів, що дозволяє декільком банкам сумісно кредитувати підприємства.
- Злиття дрібних банків з великими.
- Залучення іноземних інвестицій.
- Залучення депозитних ресурсів.

Світовий досвід свідчить, що найстійкішим ресурсом для банку є депозити фізичних осіб. Збільшення коштів на рахунках фізичних осіб свідчить про зростання довіри населення до банків, розширення спектру банківських послуг для населення та запровадження нових банківських продуктів.

Водночас ринок депозитних послуг фізичних осіб є найбільш вразливим сегментом ринку, на який значно впливають зменшення доходів населення, підвищення рівня безробіття та споживчих цін, а також зростання недовіри до банківської системи.

Практичне гарантування захищеності вкладів сприяє зростанню довіри населення до банківської системи в цілому та до банківських депозитів зокрема, як надійного інструменту розміщення заощаджень. Це є важливим фактором впливу на рішення домогосподарств щодо розміщення своїх заощаджень, оскільки в багатьох випадках вирішальним є не стільки прибуток, скільки гарантоване повернення коштів, наданих банку. У цьому контексті важливим є впровадження заходів, що забезпечують гарантування повернення депозитів.

Чинна система гарантування вкладів в Україні поступово набуває ознак надійності, однак проблеми, пов'язані з недостатністю фінансових ресурсів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та недовірою споживачів, залишаються серйозною перешкодою для збільшення заощаджень у банківському секторі. Для вирішення цих проблем необхідно збільшити надходження коштів до Фонду та економічно обґрунтовано регулювати гарантовану суму вкладу.

Заощадження населення є важливим джерелом ресурсів банку. Їх структура є динамічною та залежить від кон'юнктури грошового ринку. Від цієї категорії залежить не лише діяльність окремого банку, а й всієї банківської системи.

Поступова стабілізація економічної ситуації в країні вимагає від банків комплексних підходів у виборі методів залучення ресурсів. Це забезпечить банкам необхідну інформаційно-аналітичну підтримку та створить можливості враховувати фактори, що впливають на визначення цілей, розподіл ресурсів і формування місця банку на ринку депозитних послуг.

Успішність стратегічного розвитку банку значною мірою залежить від ефективності роботи з клієнтами та формування сталої клієнтської бази. Для залучення існуючих клієнтів до нових видів послуг важливо підвищувати якість обслуговування, проводити постійне консультування щодо пропонованих послуг,

розробляти нові продукти, використовувати цінові, пільгові та інші стимулюючі заходи, а також підтримувати розвиток бізнесу клієнтів. Якість наданих послуг зміцнює впевненість клієнтів у банку.

Формування сучасної концепції ресурсного потенціалу банку потребує визначення принципів, на яких вона має ґрунтуватися. На основі досліджень доцільно виділити такі принципи:

1. Наукова обґрунтованість: Процес формування ресурсного потенціалу банків має базуватися на діалектичній теорії пізнання, вимогах економічних законів, використанні досягнень науково-технічного прогресу та нових методів економічних досліджень.
2. Комплексність: Формування ресурсного потенціалу банків повинно включати детальне дослідження напрямів, функцій та механізмів цього процесу.
3. Динамізм: Формування ресурсного потенціалу банків має враховувати безперервний облік внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на цей процес.
4. Інтегрованість: Формування ресурсного потенціалу банків має бути інтегрованим із загальною системою управління банком. Це означає, що основні положення діяльності банку щодо формування його ресурсного потенціалу повинні базуватися на основних цілях і завданнях банку.
5. Системність: Формування ресурсного потенціалу банків повинно бути орієнтоване на кінцевий результат, відображати ступінь відповідності кількісних і якісних параметрів цього процесу вимогам ринку та ефективність механізмів формування ресурсного потенціалу банків.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити наступні завдання з формування ресурсного потенціалу банків:

1. Удосконалення нормативно-правової бази: Приведення нормативно-правової бази з формування ресурсів банків у відповідність до сучасних

вимог і потреб фінансового сектора України, а також до норм європейського законодавства.

2. Удосконалення організації формування ресурсного потенціалу банку:
 - a. Визначення структурних підрозділів банку, які беруть участь у процесі формування ресурсів і відповідають за їх ефективність.
 - b. Планування складу та структури ресурсів банку.
 - c. Застосування економіко-математичних методів оцінювання якості ресурсів банку.
 - d. Визначення інструментів та методів регулювання ресурсів банку.
3. Розвиток фінансово-економічної підтримки: Пошук прямих і непрямих вітчизняних або іноземних інвестицій для нарощування ресурсної бази банку.
4. Підвищення якості капіталу: Використання нових методів та форм залучення ресурсів, що забезпечать банку тривалий перспективний розвиток.
5. Забезпечення стабільного довгострокового фінансування: Залучення якісно нових джерел фінансування капіталу банку на довгостроковій основі.

Велика частина фінансових ресурсів комерційного банку утворюється за рахунок депозитних ресурсів – коштів, розміщених у банку для збереження й використання з наступною виплатою відсотків вкладникам. Цей метод є найефективнішим. Особлива роль у механізмі залучення заощаджень населення до банківської системи належить Національному банку України, який коригує поведінку суб'єктів банківської системи, застосовуючи інструменти нормативно-правового регулювання, грошово-кредитної політики та гарантування банківських вкладів.

Однією з ключових проблем, що стикаються банки при формуванні фінансових ресурсів, є недостатня капіталізація. Ця проблема може негативно позначитися на конкурентоспроможності банку, призвести до погіршення його рейтингу надійності серед інших банків та унеможливити виконання основних вимог регулятора банківської діяльності – Національного банку України. Це, в

свою чергу, може негативно позначитися на економіці країни. З урахуванням конкуренції на банківському ринку очевидно, що не всі банки можуть забезпечити достатній рівень капіталізації, тому регулюючим органам доводиться ліквідовувати такі неплатоспроможні банки.

Незважаючи на постійне зростання обсягів власного та регулятивного капіталу банків, проблемою, що стосується капіталізації, є те, що власний капітал банку має неоптимальну структуру. У загальному його розмірі найбільшу частку займає саме статутний капітал, що свідчить про недостатнє нарощування власного капіталу. Також негативною тенденцією є те, що в останні роки, в результаті діяльності банків, у структурі власного капіталу присутній непокритий збиток.

Одним з основних джерел збільшення саме власного капіталу є реінвестування отриманого прибутку. Цей спосіб є найпростішим та менш затратним методом збільшення капіталу для банків з високим рівнем прибутку. Проте варто зауважити, що використання лише цього методу самого по собі не є достатнім і потребує поєднання з іншими напрямками капіталізації.

Підвищити розмір власного капіталу також можна через додаткову емісію акцій. У випадку, коли банк зазнає критичного стану, можна збільшити капітал шляхом внесення додаткових коштів або дивідендів власниками банку.

Ще одним важливим напрямком збільшення власного капіталу є залучення іноземного капіталу шляхом пошуку нових інвесторів, які здатні здійснити докапіталізацію такого банку, який має ризики до банкрутства. Однак цей спосіб є обмеженим, оскільки ймовірність того, що потенційні інвестори готові будуть долучитись до банку в кризовий для них період, невелика. Вони також звертають увагу на фінансовий стан банку до кризового періоду, рівень довіри на банківському ринку та розгалуженість банку як у країні, так і за її межами.

Для банків важливо мати стабільні залучені ресурси, щоб забезпечити активну діяльність, наприклад, надання довгострокових кредитів клієнтам. Однак на сьогоднішній день попит на такі вклади у населення невисокий, а переважають депозити до запитання, які можуть бути зняті в будь-який момент. Це не

стимулює зацікавлених осіб вкладати свої кошти на довгий термін. Тому важливим завданням є збільшення обсягу довгострокових депозитів.

Проте населення має низький рівень довіри до банків, особливо коли йдеться про розміщення довгострокових депозитів, які є важливими для банків. Недостатня кількість доходів у населення також перешкоджає накопиченню достатньої суми заощаджень для інвестування в депозити та забезпечення майбутнього прибутку. Це ускладнює збільшення ресурсної бази банків для активних операцій.

Важливу роль грає розмір гарантованої суми, яку отримає вкладник у разі банкрутства банку. У період військового стану Фонд гарантування вкладів фізичних осіб збільшив цю суму до 600 тис. грн, порівняно з попередніми 200 тис. грн. Це може стати стимулом для населення розміщувати свої заощадження на довгострокових депозитах, оскільки більша гарантована сума повернення підвищує їхню впевненість у безпеці майбутніх вкладень.

У сучасних умовах через минулу пандемію COVID-19 банківська діяльність потребує швидкого впровадження інноваційних рішень та продуктів, що поліпшують рівень обслуговування клієнтів. Населенню і бізнесовим структурам важливо мати доступ до інноваційних банківських послуг, які спрощують фінансові операції. Застосування нових фінансових технологій дозволяє клієнтам відкривати рахунки, оформляти кредити, купувати страхові послуги тощо віддалено. Інноваційні продукти також можуть бути ефективно використані для залучення коштів у вигляді депозитів, оскільки клієнти можуть зручно оформити та контролювати свої вклади через онлайн-додаток банку. Для захисту від шахрайства та кібербезпеки використовуються двофакторна аутентифікація та біометричні дані. Інвестування у інноваційні продукти допомагає банкам знизити витрати на залучення та обслуговування клієнтів. Крім депозитів, банки можуть залучати кошти клієнтів через випуск цінних паперів власного боргу, таких як депозитні та ощадні сертифікати, корпоративні облігації, що мають додаткові переваги для клієнтів.

Світова практика свідчить, що значний вплив на розвиток економіки може мати лише досконала система оподаткування, яка базується на оцінці товарів, продуктів, робіт та послуг, які продаються та купуються, а не на грошових сумах. Ця система повинна бути звільнена від адміністративного тиску на процес формування податків, діючи на принципах самоорганізації, незалежно від волі чиновників усіх рангів. Основне завдання у процесі реалізації продукції, товарів, робіт і послуг полягає в створенні умов, за яких як юридичні, так і фізичні особи оплачували б вартість товарів, продукції, робіт і послуг тільки за допомогою "банківських" грошей - чеків та електронних карток. У розвинених країнах понад 90% всього обсягу угод (купівля, продаж) здійснюється безготівковим шляхом. Кожне торговельне підприємство повинно мати термінали для електронних розрахунків, а на ринку повинні бути мобільні касові пункти бюджетного (казначейського) банку - подібні пунктам обміну валют, де покупці мали б змогу оплатити вартість покупки з її відбитком на виданому продавцем чеку із кодовим номером підприємця для подальшого перенесення цих сум на його електронну картку. При цьому вводиться лише єдиний податок (тобто рівна ставка різного прибуткового податку) на кожну одиницю доходу, отриманого кожною фізичною особою, що сплачується до бюджету як націнка на вартість товарів і послуг.

Стратегії подолання проблем та удосконалення структури і формування фінансових ресурсів в банківській сфері є критичними для забезпечення стабільності та ефективності функціонування банків. Ось деякі можливі стратегії, які можуть бути використані для цієї мети:

1. Розширення джерел фінансування: Банки можуть розглядати різноманітні джерела фінансування, такі як емісія облігацій, залучення депозитів, привернення інвестицій тощо. Розширення джерел фінансування допоможе диверсифікувати ризики та забезпечити стабільність фінансових ресурсів.

2. Оптимізація управління активами та пасивами: Ефективне управління активами та пасивами дозволяє банкам зменшити ризики та оптимізувати доходи.

Це може включати управління ліквідністю, управління процентним ризиком та управління кредитним портфелем.

3. Збільшення капіталу: Банки можуть розглядати різні стратегії для збільшення капіталу, такі як залучення нових інвесторів, випуск нових акцій або збільшення прибутку для накопичення капіталу.

4. Вдосконалення управління ризиками: Ефективне управління ризиками є ключовим для забезпечення стабільності фінансових ресурсів. Банки повинні постійно оновлювати свої стратегії управління ризиками, враховуючи зміни на фінансових ринках та в економіці загалом.

5. Інновації в продуктах та послугах: Розвиток нових фінансових продуктів та послуг може стимулювати збільшення фінансових ресурсів банку, привертаючи нових клієнтів та розширюючи його джерела доходу.

Це лише декілька можливих стратегій, якими можуть скористатися банки для подолання проблем та удосконалення структури і формування фінансових ресурсів. Кожен банк має свої унікальні потреби та обставини, тому важливо розробляти стратегії, які враховують конкретний контекст та цілі кожного банку.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було узагальнено теоретичні та методичні засади управління дохідністю і ліквідністю комерційного банку з метою забезпечення фінансової стійкості. Проведено аналіз фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» та запропоновано шляхи вдосконалення управління дохідністю і ліквідністю цього банку для підвищення його фінансової стійкості. В результаті виконаної роботи були зроблені наступні висновки.

Загальні висновки щодо формування та управління фінансовими ресурсами комерційних банків можуть бути наступними:

1. Ліквідність банку є ключовим аспектом його фінансової стійкості. Банк повинен мати достатню кількість ліквідних активів, щоб задовольнити потреби клієнтів у грошових коштах.
2. Забезпеченість кредитів також є важливим фактором, який впливає на фінансову стійкість банку. Банк повинен ретельно оцінювати кредитний ризик перед наданням позики та мати достатні резерви для покриття можливих неплатежів.
3. Рентабельність активів та капіталу є показниками ефективності діяльності банку. Вони вказують на здатність банку генерувати прибуток з вкладених коштів.
4. Власний капітал банку є важливим елементом його фінансової стабільності. Високий рівень власного капіталу дозволяє банку витримувати фінансові труднощі і забезпечує додатковий резерв для покриття можливих збитків.
5. Ефективне управління фінансовими ресурсами включає оптимальне використання активів та пасивів, контроль за ризиками, аналіз фінансових показників та прийняття стратегічних рішень для досягнення мети банку.

Враховуючи ці аспекти, комерційний банк може досягти фінансової стабільності, забезпечити свою довгострокову прибутковість і задовольнити потреби своїх клієнтів.

Проаналізувавши теоретичні аспекти дохідності та ліквідності банку, ми визначили, що вони мають безпосередній вплив на рівень його фінансової стійкості. Фінансова стійкість банку – це якісна динамічна інтегральна характеристика, що відображає здатність банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток через трансформацію ресурсів і мінімізацію ризиків, враховуючи вплив зовнішніх і внутрішніх факторів.

Аналіз існуючих методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків, що застосовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці, показує наявність суттєвих розбіжностей як у складових фінансової стійкості, так і в показниках для її оцінки. На нашу думку, система показників має визначатися факторами, що впливають на фінансову стійкість банку. Основними складовими оцінки є: достатність капіталу, прибутковість банку, ліквідність, якість активів і пасивів.

Для забезпечення фінансової стійкості комерційні банки повинні застосовувати прогресивні методи, спрямовані на підвищення рівня капіталізації, поліпшення якості активів і фінансового менеджменту, а також оптимізацію управління активами і зобов'язаннями. Управління фінансовою стійкістю комерційних банків передбачає об'єктивне визначення її поточного та бажаного стану, скоординоване управління фінансами банківської установи, та вибір таких управлінських рішень, які сприятимуть фінансовій стійкості.

Механізм управління фінансовою стійкістю є динамічним і потребує постійного розвитку. Важливо враховувати конкретні економічні умови, в яких функціонує банк, і відповідно до змін в економічному середовищі вносити корективи до механізму управління фінансовою стійкістю.

Протягом 2021-2023 років ліквідність балансу досліджуваного банку показувала тенденцію до зростання. Забезпеченість кредитів зменшувалась, а резерви

зростали, що призводило до збільшення ризикованості діяльності банку. Рентабельність активів та капіталу значно зросли, а також показники дохідності збільшилися. Завдяки збільшенню власного капіталу надійність банку також покращилась.

Важливо відзначити, що протягом аналізованого періоду банк мав достатньо високий рівень дохідності, який дозволяв йому виконувати свої зобов'язання по платним пасивам у довгостроковому перспективі. Таким чином, можна стверджувати, що «ПриватБанк» мав нормальну фінансову стійкість протягом 2021-2023 років. Це характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів або затримок у виконанні своїх зобов'язань і стабільною рентабельністю.

Враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що фінансові ресурси відіграють вирішальну роль в діяльності банківських установ, адже від їх стану залежить успішність банківської діяльності та розвиток банківської системи України загалом. Трамбування банківських фінансових ресурсів визначається специфікою діяльності банків, які, з одного боку, виступають як фінансові інститути, що беруть участь у перерозподілі фінансових ресурсів, а з іншого — як суб'єкти господарювання, що використовують фінансові ресурси у своїй діяльності.

Пропонуємо визначати фінансові ресурси банку як грошові ресурси, що формуються за рахунок власних та залучених джерел і використовуються у банківській діяльності. Банківські ресурси класифікують за терміном використання, джерелами формування та характером залучення. Запропонована класифікація є всебічною і охоплює різні джерела формування фінансових ресурсів, що дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі їх формування та здійснювати заходи щодо збільшення обсягів таких ресурсів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в узагальненні концепцій відомих авторів щодо визначення поняття «фінансові ресурси банку». Крім того, було запропоновано комплексну класифікацію джерел формування банківських

фінансових ресурсів. Практична значимість дослідження полягає в тому, що основні висновки та результати можуть бути застосовані при розробці механізму залучення фінансових ресурсів банківськими установами України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко В. Знецінення ліквідності банків. Вісник Національного банку України. 2016. № 9. С. 26–29.
2. Банківські операції : [підручник] / За ред. д. е. н., проф. О.В.Дзюблюка ; 2-ге вид., випр. і доп. – Тернопіль : Терно-граф, 2013. – 688 с
3. Бібліотека BukLib.net. Аналіз фінансової стійкості. URL: <https://buklib.net/books/29141/> (дата звернення 20.05.2024).
4. Бібліотека BukLib.net. Оцінка ефективності діяльності. URL: <https://bullib.net/books/28334/> (дата звернення 05.05.2024).
5. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку. Житомир: ПП «Рута». 2015. С. 384.
6. Вовканич А.І. Особливості формування ресурсів комерційних банків / А.І. Вовканич // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2010. - №2(8). – С. 157-164.
7. Галіцейська Ю. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації. / Вісник ТДЕУ. - 2006р. - №3, Глоссарий банковских терминов / Под ред. С.И. Кумок. - М.: Моск. фин. об-ние, 1994.
8. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності. К.: КНЕУ. 2017. 599 с.
9. Гладких Д.М. Проблеми залучення довгострокових депозитів фізичних осіб в Україні та напрями їх вирішення. Бізнес Інформ. 2021. №9. С. 202–207. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-9-202-207> (дата звернення: 14.05.2024).
10. Глущенко Я., Корогодова О., Моїсеєнко Т., Сосновська О., Черненко Н. Фактори консолідації капіталу в банківському секторі в умовах індустрії 4.0 та COVID-19. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. № 3. С. 4–14.
11. Деньги, кредит, банки: Учебник / Под ред. О.И. Лаврушина. - М.: Финансы и статистика, 1999. - 448 с.

12. Дяконов І.І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків [Електронний ресурс] / І. І. Дяконов. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>
13. Жуков Е.Ф. Банківська справа. Показники рентабельності. 2015. URL: stud.com.ua/61233/bankivska_sprava/pokazniki_rentabelnosti (дата звернення 29.11.2020).
14. Звіт АТ КБ «ПриватБанк» 2023 рік. URL: <https://static.privatbank.ua/files/Richnyy+zvit+za+2023.pdf>
15. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків [Електронний ресурс] / С.В. Землячов // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfb/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68-74.pdf (дата звернення 19.05.2024)
16. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2004. - №7. – С. 110-115.
17. Мельничук Н.Ю., Ковальчук С.С. Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. № 1. С. 163–167.
18. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні. Методика, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.11.2001 р. № 489. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.
19. Міністерство Фінансів України. АТ КБ «ПриватБанк», станом на 01.01.2022. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA_01_01_2022.pdf
20. Міністерство Фінансів України. АТ КБ «ПриватБанк», станом на 01.01.2023. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82_01_01_2023.pdf

21. Міністрство Фінансів України. АТ КБ «ПриватБанк», станом на 01.10.2023. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82_01_10_2023.pdf
22. Остапишин Т.П. Основи банківської справи: Курс лекцій. - К.: МАУП, 1999. - 112 с.
23. Панова Г.С. Анализ финансового состояния коммерческого банка. - М.: Финансы и статистика, 1997. - 272 с.
24. Присяжнюк О.П. Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в Україні [Електронний ресурс] / О.П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2011.- №31. - Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_31/11_31_27.pdf.
25. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07 грудня 2000 р. 2121-III. URL: www.portal.rada.gov.ua.
26. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» 2021 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf?_gl=1*1wmkok*_gcl_au*M TkzNDUxNTIyNy4xNzE2NzQ0NDA5*_ga*MjY1ODE4NjY1LjE3MDcxNDgz NzA.*_ga_C7N2L9Ycq9*MTcxNjkzMjM3Ni4xOS4xLjE3MTY5MzI1NDAN jAuMC4w
27. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» 2022 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf
28. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз ; пер. с англ. 2-го изд. – М. : Дело Лтд, 1995. – 768 с.
29. Сабат В.Б. Капіталізація банків та напрями її підвищення. Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення : матеріали Наукової конференції студентів. Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2020. 316 с. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Dos lidna_Chastyna/Docs/2020.08.22_STUD_ZBIRNIK_2020_RIK.pdf#page=114
(дата звернення: 19.05.2024)

30. Склеповий Є. В. Складові стійкості комерційного банку / Фінанси України. 2017.- № 5.- С.138-143
31. Смиковська А. С., Грушко В. І. Фінансова стійкість банку, її оцінка та шляхи підвищення / Фінанси АПК. 2019. С. 351-355. – URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materialikonferentsij/grushko_0009.pdf.
32. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Соцэкгиз, 1962. – 684 с.
33. Смовженко Т. Грунтовний розвиток дослідження фінансового сектору України в контексті сучасної світової фінансової архітектури. Вісник Національного банку України. 2020. №7 (173). С.52-55.
34. Устинко О. Рекапіталізувати потрібно слабкі банки, але системні. URL: www.intermedia.org.ua/news/info/75948 (дата звернення 22.05.2024).
35. Фостяк В., Танчак Я., Другова В., Алексєєв І., Бондарчук М. Депозитна політика банків України в умовах пандемії COVID-2019. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. № 3. С. 15–24.
36. Чиж Н. М., Дзямулич М. І., Урбан О. А. Управління власним капіталом банку: проблеми та перспективи. Економічний форум. 2016. № 2. С. 310–314.
37. Чмутова І. М. Концептуальні положення управління фінансовою стійкістю банку з використанням засобів фінансового інжинірингу / Управління розвитком. 2015. № 4 (182). С. 6–13.
38. Шевцова М.Ю Оптимізація формування ресурсної бази банку / М.Ю. Шевцова, Г.Е. Бурчак // Вісник Днепропетровського університету. Серія “Економіка”. - 2011. - № 5(3). - С. 161-170.
39. Шелудько Н. До визначення фінансової стійкості комерційного банку / Вісник Національного банку України. 2015. № 3. С.40-44.
40. Шіллер Р. І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення Київ: Наук. думка, 2008. 158 с.
41. Щербакова Г.М. Аналіз та оцінка банківської діяльності /Г.М.Щербакова. К. 2017. 464с.